

УДК 339.92

ШАМБОРОВСЬКИЙ ГРИГОРІЙ,*кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського національного університету імені Івана Франка, м. Львів*

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ СТУПЕНЯ ІНТЕГРОВАНОСТІ ЗІ ЗРОСТАННЯМ ДОБРОБУТУ НАСЕЛЕННЯ В КРАЇНАХ - ЧЛЕНАХ ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР

У статті досліджено особливості розвитку інтеграційних об'єднань на прикладі ЄС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР. Проаналізовано вплив процесів міжнародної економічної інтеграції на показники валового внутрішнього продукту, зайнятості та доходів населення країн-учасниць. Визначено залежність інтеграційних ефектів від етапів інтеграції та рівня економічного розвитку країн, що інтегруються.

Ключові слова: зона вільної торгівлі; митний союз; економічний союз; регіональна інтеграція; інтеграційні об'єднання; валовий внутрішній продукт; рівень доходів; НАФТА; ЄС; АСЕАН; МЕРКОСУР.

Постановка проблеми. Суттєвий вплив на розвиток провідних економік світу та міжнародних економічних відносин протягом останніх десятиліть мають процеси глобалізації та регіональної інтеграції. Вони встановлюють певні "правила гри" на світовому ринку товарів і послуг, формують нові принципи міжнародного поділу праці, стимулюють лібералізацію руху товарів і факторів виробництва, активізують міграційні процеси, впливають на національні економіки більшості країн світу.

Серед основних чинників, що спонукають країни брати участь в інтеграційних процесах, є бажання збільшити обсяги внутрішнього ринку, створити нові робочі місця, сприяти економічним трансформаціям та вдосконаленню інституційного середовища завдяки використанню досвіду країн-членів, збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій, проведення єдиної економічної політики, усунення перешкод на шляху взаємного обміну й розвитку національних економік, стимулювання конкуренції. Питання вибору форми співробітництва між національними економіками, досягнення певного рівня інтеграції, за якого партнери отримували б найбільші вигоди, поглиблення відносин у межах конкретної стадії економічної інтеграції, продовжують бути в центрі уваги багатьох країн світу.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Особливостям розвитку міжнародних інтеграційних процесів у світовій економіці присвячено праці відомих вітчизняних та іноземних науковців. Становлення сучасної теорії економічної інтеграції пов'язано з розробками Б. Баласса (визначення основних етапів розвитку економічної інтеграції) [1], Дж. Вайнера (теорія митних союзів) [2], Р. Мандела (теорія оптимальних валютних зон) та його послідовників - С. Чінга та М. Девру [3]. В Україні теоретико-методологічні дослідження регіональної інтеграції, зокрема, проводять А. Філіпенко (процес становлення форм глобального економічного розвитку) [4], О. Шнирков (торговельна політика ЄС) [5], І. Пузанов (формування умов зовнішньої торгівлі) [6], І. Бураковський (лібералізація торгівлі в межах СОТ) [7] та ін. Незважаючи на наполегливу працю науковців щодо виявлення закономірностей та наслідків регіональної еко-

номічної інтеграції, питання впливу етапів інтеграції на соціально-економічний розвиток залишаються малодослідженими. Поза увагою дослідників залишився комплексний підхід та систематизація чинників доходів населення, що зумовили інтеграційні процеси та мотивацію країн-членів.

Мета статті - дослідження особливостей розвитку інтеграційних процесів у межах АСЕАН, ЄС, МЕРКОСУР, НАФТА та встановлення взаємозв'язку ступеня інтегрованості зі зростанням доходів населення та іншими показниками економічного розвитку країн-членів.

Виклад основного матеріалу. Інтеграція - це поняття теорії систем, що означає стан зв'язаності окремих диференційованих частин у ціле, а також процес, що призводить до такого стану. Ступінь інтеграції в загальному вигляді являє собою частку окремого елемента в загальному обсязі. В економіці під інтеграцією зазвичай розуміють процес інтернаціоналізації господарської діяльності, яка відбувається на рівні фірм, підприємств, компаній, корпорацій, національних господарств країни, а також груп країн. Відповідно, ступінь інтеграції означає частку залучення в цей процес.

Розвиток міжнародної економічної інтеграції характеризується послідовним проходженням певних етапів (табл. 1). Маючи свої особливості та змінюючи один одного, кожен із них набуває ширшого спектра характеристик та ступеня взаємозв'язків між країнами.

Протягом ХХІ ст. відбулась активізація інтеграційних процесів на регіональному рівні. Така тенденція пояснюється територіальною близькістю та наявністю тісних сусідських контактів у бізнес-колах і призводить до утворення навколо тієї чи іншої країни або групи найбільш розвинених країн інтеграційних зон - великих економічних мегаблоків [9, с. 159]. Сьогодні у світі функціонує більше 20 регіональних інтеграційних економічних об'єднань. Кожне з них має свої передумови створення, особливості розвитку, структуру, завдання. Найбільш поширеними формами інтеграції держав є зона вільної торгівлі (Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)), митний союз (Об'єднаний ринок країн Півден-

Таблиця 1. - Характеристика етапів міжнародної економічної інтеграції

Етапи економічної інтеграції	Вільна торгівля всередині об'єднання з ліквідацією мит	Єдині тарифи і квоти по відношенню до третіх країн	Вільний рух факторів виробництва всередині об'єднання	Узгодження економічної політики країн-членів	Єдина економічна та грошова політика країн-членів
Зона вільної торгівлі	Р				
Митний союз	Р	Р			
Спільний ринок	Р	Р	Р		
Економічний союз	Р	Р	Р	Р	
Економічний і валютний союз	Р	Р	Р	Р	Р

Джерело: складено автором на основі [10, с. 18-19].

ного конусу (МЕРКОСУР)) та економічний союз (Європейський союз (ЄС)).

Зона вільної торгівлі передбачає скасування митних зборів і податків, установлює кількісні обмеження у взаємній торгівлі. Країни-члени об'єднання зберігають право на самостійне та незалежне визначення режиму торговельних відносин щодо третіх країн. Такий вид інтеграції застосовують країни, що входять до НАФТА та АСЕАН.

Одним із найбільших у світі інтеграційних об'єднань є Північноамериканська асоціація вільної торгівлі - НАФТА, яка функціонує з 1 січня 1994 року. До її складу входять США, Канада, Мексика. У межах цього формування здійснюється вільний рух товарів і послуг, капіталів, робочої сили, створено умови для збільшення обсягів іноземного інвестування. Майже всі торговельні й інвестиційні бар'єри всередині об'єднання скасовані. Створюються умови для прийняття цими трьома краї-

нами аналогічних законів у галузі охорони навколишнього середовища, а також трудового законодавства. Між США і Канадою такі заходи вже здійснені, і тепер ідеться про прийняття їх Мексикою. Це об'єднання сформувалось навколо одного зі світових лідерів економічного розвитку - США, на долю яких припадає понад 10 % світового ВВП. Поряд із США, НАФТА об'єднала високорозвинену економіку Канади, а також економіку Мексики, що ледве досягла рівня нових індустріальних країн. Передбачалось, що утворення зазначеної зони вільної торгівлі та подальша лібералізація економічних відносин створять новий економічний імпульс усім членам НАФТА та сформують умови для якісного нового рівня розвитку економічних відносин [10, с. 161].

На сьогодні НАФТА є найбільшою у світі регіональною зоною вільної торгівлі з населенням 478 млн осіб і сукупним ВВП у розмірі 20,7 трлн дол. США, близько 30 % світового ВВП (табл. 2).

Таблиця 2. - Економічний потенціал регіональних міжнародних об'єднань

Об'єднання	Населення, млн ос.			Валовий внутрішній продукт, млрд дол. США			Обсяг експорту, млрд дол. США		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
НАФТА	434,7	456,5	478,2	15333,8	17134,9	20704,0	1293,0	1975,5	2457,2
МЕРКОСУР	234,7	252,2	257,8	1098,1	2518,7	2464,6	133,9	284,7	271,2
АСЕАН	420,6	434,4	461,2	828,8	1686,0	2152,9	493,9	950,5	999,6
ЄС	457,0	492,4	513,9	10836,0	16070,0	16270,0	1109,0	2174,0	2537,6

Джерело: складено автором на основі [12].

Угоду про НАФТА, яка набула чинності в 1994 році, можна вважати принципово новим етапом у процесі лібералізації торгівлі товарами й послугами, поступового скасування нетарифних бар'єрів у торгівлі товарами та послугами, ліквідації мит, інших заходів. Відмінною рисою цього інтеграційного об'єднання є асиметричний характер участі, асиметрія рівнів розвитку, асиметрія інтенсивності двосторонніх економічних відносин. Мексика як держава "третього світу" вперше добровільно об'єдналася з двома високорозвинутими країнами. Це одне з найбільших і найбагатших об'єднань міжнаціональних ринків. Для Канади - це реалізація своєї продукції на ринку США та Мексики, для Сполучених Штатів канадський ринок є найбільшим порівняно з іншими зарубіжними ринками, для Мексики важливе значення мають господарські зв'язки із США [11, с. 18]. Результати створення та функціонування НАФТА мали найбільший ефект для економіки Мексики. Основні показники її розвитку збільшилися на 10 %. У той час як у США та Канаді - до 2 %.

Зазвичай країни, що об'єднуються в регіональні економічні формування, мають приблизно однакові показники функціонування та відповідні стартові умови. Але цього не можна сказати про НАФТА, де рівень соціаль-

но-економічного розвитку Мексики значно нижчий рівня США й Канади та про МЕРКОСУР, до якого поряд із провідними економіками Латинської Америки (Бразилія та Аргентина) входять Уругвай та Парагвай.

МЕРКОСУР - економічна та політична угода між Аргентиною, Бразилією, Парагваєм, Уругваєм та Венесуелою, яка передбачала функціонування цих країн у межах зони вільної торгівлі. Але згодом це об'єднання перейшло на вищий рівень інтеграції і зараз є митним союзом. У його межах забезпечується вільне переміщення факторів виробництва, запроваджено єдиний зовнішній митний тариф на імпорт продукції з третіх країн, координуються напрями реалізації макроекономічної політики та питання в галузі сільського господарства, податкової й грошової систем.

За розмірами та економічним потенціалом МЕРКОСУР є другим митним союзом після ЄС і третьою зоною вільної торгівлі після ЄС і НАФТА. Успішний розвиток об'єднання сприяв позитивним макроекономічним ефектам кожної з країн-учасниць. Досвід функціонування МЕРКОСУР засвідчує значний позитивний макроекономічний ефект для його країн, що виявляється у суттєвому підвищенні рівня їхнього економічного розвитку протягом останнього десятиріччя. Особливо ус-

пішними та найрозвиненішими учасниками цього об'єднання стали Аргентина та Уругвай, які протягом 1991-2013 рр. збільшили обсяги ВВП на душу населення більш ніж утричі - до 18,7 і 16,7 тис. дол. США відповідно [9, с. 168].

Другим за значенням у світі інтеграційним об'єднанням, що входить до зони вільної торгівлі, є Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) - міжурядова міжнародна організація, покликана сприяти економічному, соціальному й культурному розвитку країн регіону й підтримці миру в Південно-Східній Азії. Заснована 8 серпня 1967 року Індонезією, Малайзією, Сінгапуром, Таїландом і Філіппінами. Згодом до них долучились Бруней, В'єтнам, Камбоджа, Лаос і М'янма. В економічній сфері країни - члени АСЕАН проводять лінію на інтеграцію та лібералізацію в регіоні Південно-Східної Азії. Сьогодні асоціація є зоною вільної торгівлі, діяльність якої направлена на прискорення економічного та соціального розвитку країн-членів, надання їм можливості мирного розв'язання спірних питань, вирішення інших завдань, зокрема введення єдиної валюти та створення ефективної системи управління.

Європейський Союз у своєму розвитку пройшов усі стадії міжнародної регіональної економічної інтеграції - від зони вільної торгівлі та митного союзу (1957 р.) до економічного та валютного союзів (1980 р.), а також політичного союзу (1992 р.). ЄС - економічний та політичний союз 28 країн Європи, які через створення спільного ринку, економічного та валютного союзу, а також шляхом реалізації спільної політики мають на меті забезпечити безперервне економічне зростання, соціальний розвиток, підтримувати мир та добробут свого регіону.

Особливого значення в процесі функціонування інтеграційного об'єднання набуває внутрішньорегіональна торгівля, обсяги якої мають тенденції до збільшення з року в рік. Так, у країнах ЄС внутрішні експортно-

імпорتنі операції складають понад 60 % від загально-го обсягу торгівлі об'єднання.

Експорт товарів між країнами-членами НАФТА становить близько 50 % від загального обсягу. У країнах - членах АСЕАН і МЕРКОСУР значення показників внутрішньорегіональної торгівлі менші в 2-3 рази, ніж у ЄС і НАФТА. Це пов'язано в першу чергу з купівельною спроможністю населення, його кількістю, показником ВВП.

Основним показником розвитку національних економік, який характеризує задоволення потреб у споживанні, рівень життя населення країн-учасниць інтеграційних об'єднань і визначає сумарний обсяг виробництва та споживання товарів і послуг за певний період часу є ВВП на душу населення (табл. 3). Чим вище його значення, тим можливості населення щодо задоволення потреб ширші, а отже, і вищий рівень життя в країні.

У всіх досліджуваних інтеграційних об'єднаннях показник ВВП на душу населення збільшився більш ніж удвічі протягом 1995-2015 рр. Виняток - ЄС, що пов'язано із достатньо високим його рівнем на початку розвитку.

Валовий внутрішній продукт впливає на розвиток та добробут країни, матеріальне становище її населення. Розмір доходів повинен задовольняти власні потреби населення та давати можливість формування достатнього обсягу заощаджень. Для оцінки рівня добробуту населення країн - членів інтеграційних об'єднань було використано показники рівня заробітної плати (табл. 4) та оцінки безробіття (табл. 5).

У всіх досліджуваних інтеграційних об'єднаннях у динаміці спостерігається збільшення розміру заробітної плати від 18,6 % у НАФТА до 53 % в АСЕАН, і лише в ЄС цей показник зменшився на 2 % і має найбільш нестійку тенденцію. Це пов'язано в першу чергу із постійним оновленням складу цього об'єднання та включенням до нього країн із нижчими показниками соці-

Таблиця 3. - Динаміка ВВП на душу населення в регіональних міжнародних об'єднаннях, дол. США

Об'єднання	Роки					2015 р. до 1995 р., рази
	1995	2000	2005	2010	2015	
НАФТА	17631,8	22354,5	29387,0	34921,1	38420,3	2,2
МЕРКОСУР	5398,8	5357,0	4302,0	9267,5	11455,8	2,1
АСЕАН	6748,2	6351,8	8209,2	13265,3	14881,0	2,2
ЄС	24130,1	22535,3	34492,4	39438,9	38147,0	1,6

Джерело: складено автором на основі [13].

Таблиця 4. - Середньомісячна заробітна плата в регіональних інтеграційних об'єднаннях, дол. США

Інтеграційне об'єднання	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. у % до 2011 р.
НАФТА	3861	3263	4300	4350	4580	118,6
МЕРКОСУР	432	499	402	459	523	121,1
АСЕАН	846	919	971	1183	1290	153,0
ЄС	3328	2899	2091	2847	3260	98,0

Джерело: складено автором на основі [14].

Таблиця 5. - Рівень безробіття в регіональних інтеграційних об'єднаннях, %

Інтеграційне об'єднання	Роки					2015 р. у % до 1995 р.
	1995	2000	2005	2010	2015	
НАФТА	7,1	4,3	5,1	7,6	5,6	78,9
МЕРКОСУР	9,3	11,2	9,8	6,8	6,7	72,0
АСЕАН	4,5	5,3	6,2	4,1	3,5	77,8
ЄС	8,5	7,2	7,7	7,9	9,3	1,1

Джерело: складено автором на основі [13].

ально-економічного розвитку. Регіональна інтеграція сприяє вирівнюванню заробітних плат у межах об'єднання й цін на чинники виробництва між країнами-членами. Вона має позитивний вплив щодо рівня заробітної плати для країн із нижчими значеннями показників економічного розвитку та нейтральний - для країн, які є "локомотивами" об'єднання й мали високе вихідне значення добробуту населення.

На початковому періоді функціонування НАФТА (1995-2000 рр.) рівень безробіття в Канаді та Мексиці значно знизився, тоді як у США суттєвих коливань цей показник не зазнав. В окремі роки (початок та кінець 2000-х рр.) безробіття в США навіть зросло. Це пов'язано зі збільшенням конкуренції на ринку робочої сили інтеграційного об'єднання з боку трудових іммігрантів, передусім із Мексики. У країнах - членах МЕРКОСУР на початку аналізованого періоду спостерігалось зростання безробіття, викликане періодичним виникненням політичних криз та, як наслідок, економічних занепадів південноамериканських економік. На початку 2000-х рр. намітилися позитивні зрушення, і за наступні 10 років рівень безробіття зменшився майже вдвічі. За аналізований період безробіття в країнах ЄС не мало таких суттєвих коливань, як в інших досліджуваних регіональних інтеграційних об'єднаннях. Проте його показники мали тенденції до зростання, починаючи з 2010 р., і в окремі періоди їх значення були вищими навіть за доінтеграційний рівень. На сьогодні це єдине із інтеграційних формувань, що є предметом нашого дослідження, в якому спостерігається збільшення рівня безробіття на 10 %. Основною складовою зростання цього показника є міграційні процеси на континенті та входження до складу ЄС нових країн-членів.

Вплив інтеграційних процесів на доходи й зайнятість населення є неоднозначним: країни з нижчим рівнем розвитку зазвичай отримують більше переваг у цій сфері внаслідок інтегрування, однак навіть позитивні зрушення не дозволяють подолати їх відставання від розвинених країн [8, с. 19].

Процеси регіональної інтеграції відбуваються переважно в економічній сфері, однак вони впливають і на соціальний розвиток країн, що інтегруються. В економічній практиці існує ще один показник, який характеризує рівень життя населення країн. Це індекс розвитку людського потенціалу. Він є середньоарифметичною величиною, що поєднує три складові: ВВП на душу населення, що визначає купівельну спроможність людей; рівень освіти та чисельність молоді, що навчається, та загальну тривалість життя населення. Країни, що мають значення цього показника нижче 0,5, характеризуються низьким рівнем людського розвитку, від 0,5 до 0,8 - середнім, відповідно високий рівень передбачає його значення вище 0,8.

На рис. 1-4 відображено основні макроекономічні показники розвитку країн-членів досліджуваних інтеграційних об'єднань.

Однією з тенденцій, що спостерігається в переважній більшості країн-членів регіональних інтеграційних утворень, є різке скорочення темпів економічного розвитку в період із 2008 до 2009 рр., що є наслідком світової фінансової кризи.

За результатами аналізу показника ВВП на душу населення, що визначає купівельну спроможність, установлено, що вплив процесів економічної інтеграції на доходи населення країн-членів має позитивний характер - простежується стійка тенденція до їх зростання.

Таблиця 6. - Індекс розвитку людського потенціалу в інтеграційних об'єднаннях

Інтеграційне об'єднання	Роки						2015 р. у % до 2010 р.
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
НАФТА	0,920	0,863	0,868	0,874	0,857	0,861	93,6
МЕРКОСУР	0,823	0,741	0,747	0,751	0,755	0,766	93,1
АСЕАН	0,801	0,714	0,719	0,727	0,748	0,754	94,1
ЄС	0,914	0,848	0,858	0,871	0,868	0,872	95,4

Джерело: складено автором на основі [15].

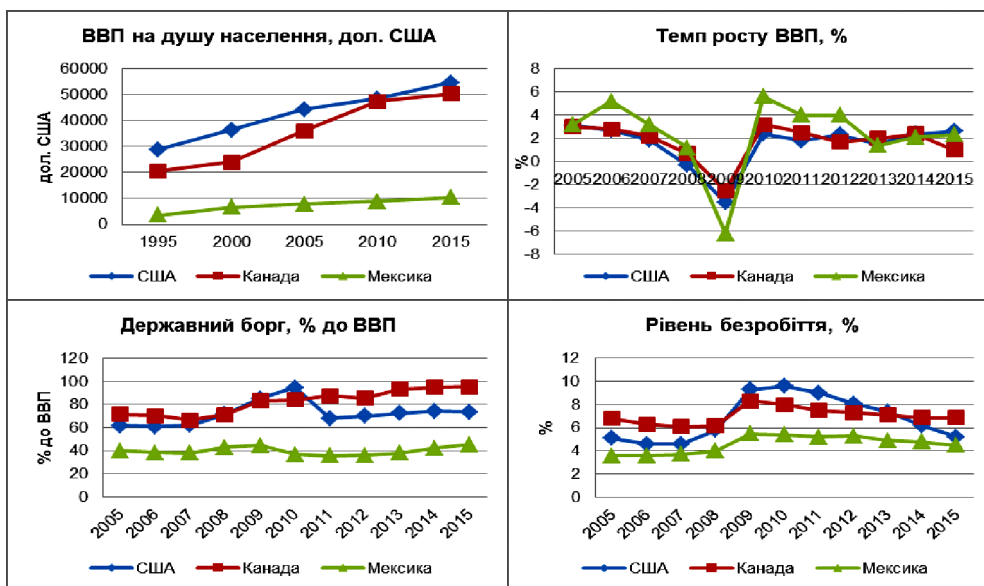

Рис. 1. Основні макроекономічні показники розвитку країн-членів НАФТА.

Джерело: побудовано автором на основі даних [12, 13, 17].

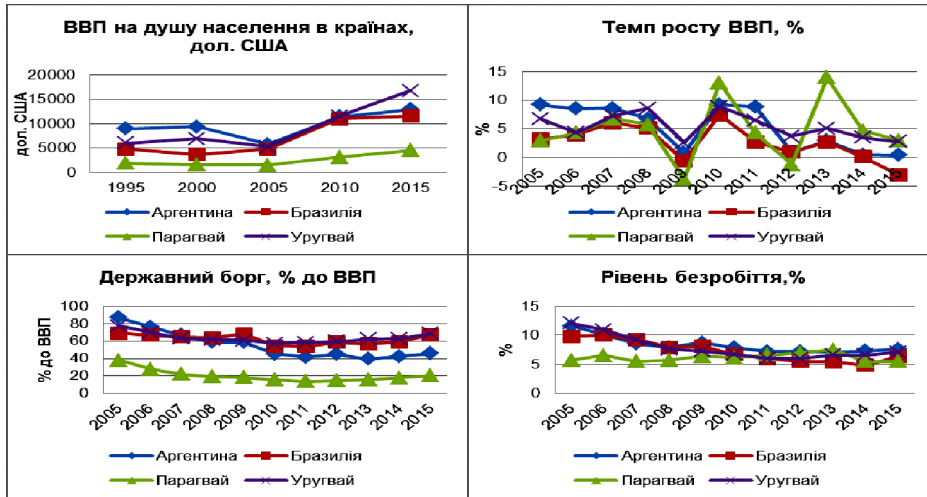

Рис. 2. Основні макроекономічні показники розвитку країн-членів МЕРКОСУР.
Джерело: побудовано на основі даних [12, 13, 16].

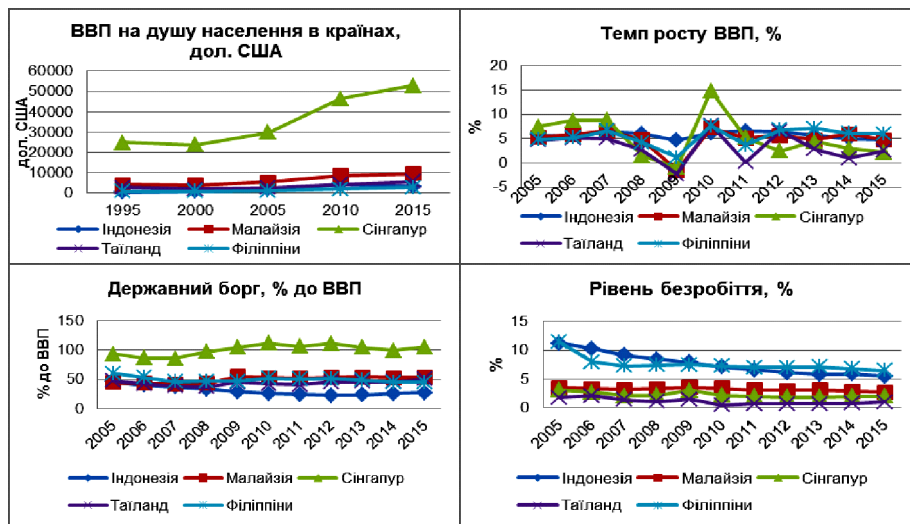

Рис. 3. Основні макроекономічні показники розвитку країн-членів АСЕАН.
Джерело: побудовано на основі даних [12, 13].

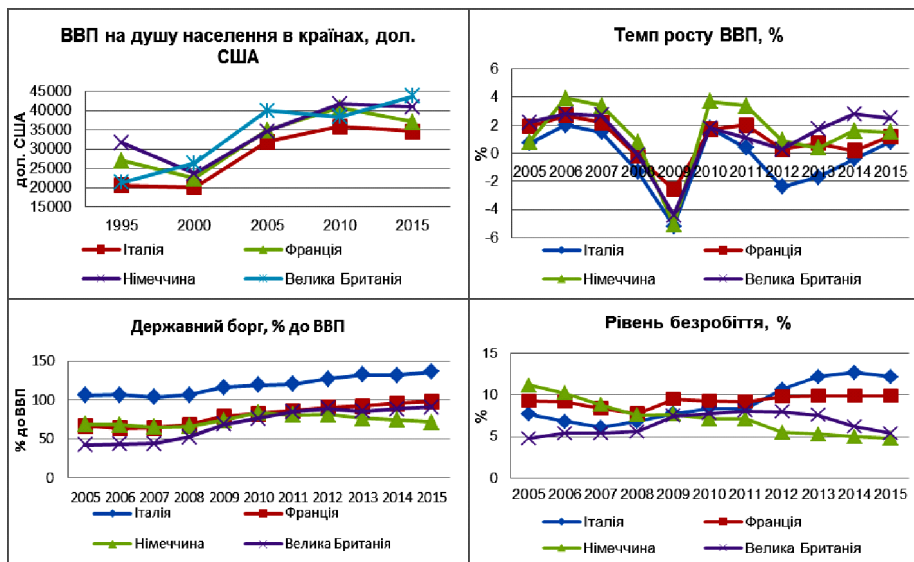

Рис. 4. Основні макроекономічні показники розвитку країн-членів ЄС.
Джерело: побудовано на основі даних [12, 13].

Висновки

За результатами проведеного дослідження розвитку регіональних інтеграційних об'єднань на прикладі АСЕАН, ЄС, МЕРКОСУР, НАФТА виявлено певні особливості та взаємозалежності:

- інтеграційні процеси сприяють розвитку економік менш розвинутих країн до рівня більш розвинутих;
- економіки менш розвинених країн демонструють більші темпи зростання ніж економіки їх розвиненіших партнерів;
- простежується поступове підвищення темпів економічного зростання всіх країн-членів;
- спостерігається суттєве зближення значень показників економічного розвитку членів об'єднань;
- простежується збільшення темпів приросту ВВП у країнах-членах та скорочується розрив відносно середнього рівня по об'єднанню;
- збільшуються доходи населення, змінюється структура та напрями зайнятості, зростає рівень оплати праці;
- простежується переміщення трудових ресурсів до більш ефективних секторів і галузей економік країн об'єднання;
- відбувається стабілізація цін і зменшується рівень безробіття;
- регіональні міжнародні об'єднання є провідними учасниками міжнародної торгівлі, на них припадає більша частина світового експорту.

Установлено, що в регіональних інтеграційних об'єднаннях із більшим рівнем інтегрованості (ЄС) зближення макроекономічних показників розвитку країн-членів відбувається в короткостроковому періоді (до 5 років). У межах об'єднань із нижчим рівнем інтегрованості (НАФТА, МЕРКОСУР, АСЕАН) ці процеси мають більш тривалий характер (від 10 років).

Отже, міжнародні інтеграційні процеси виступають фактором прискорення економічного розвитку країн, що входять до інтеграційних об'єднань та практичним засобом залучення до системи світового господарства, проте їхній успіх та ефективність більше залежить від політичної волі та інституційного середовища, ніж економічних інтересів і торгівлі країн-членів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Balassa B. The theory of Economic Integration: An Introduction / B. Balassa // The European Union. Part 2. - Macmillan Education UK, 1994. - Pp. 125-137. doi: 10.1007/978-1-349-23984-9_15

2. Viner J. The Customs Union Issue / J. Viner ; [edited, with an introduction by Paul Oslington]. - Oxford ; New York : Oxford University Press, 2014. - 198 p. doi: 10.1093/acprof:osobl/9780199756124.001.0001

3. Ching St. Risk Sharing and the Theory of Optimal Currency Areas: A Re-Examination of Mundell 1973 / Stephen Ching and Michael B. Devereux // НКІМР Working Papers. - 2000. - No. 8. doi: 10.2139/ssrn.1009489

4. Філіпенко А. С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність / А. С. Філіпенко. - К. : Знання, 2007. - 670 с.

5. Пузанов І. І. Формування умов зовнішньої торгівлі України / І. І. Пузанов. - К. : ВЦ "Київський ун-т", 2002. - 367 с.

6. Шнирков О. І. Торговельна політика Європейського Союзу / О. І. Шнирков. - К. : ВЦ "Київський ун-т", 2005. - 152 с.

7. Бураковський І. В. Вступ України до СОТ: новий виклик економічній реформі / І. В. Бураковський, Л. Хандріх, Л. Хофманн. - К. : Вид. "Альфа-Принт", 2003. - 290 с.

8. Самосьонко Л. М. Динаміка доходів і зайнятості населення в країнах-учасниках регіональних інтеграційних об'єднань / Л. М. Самосьонко // Актуальні проблеми економіки. - № 10 (136). - 2012. - С. 15-20.

9. Федірко Н. Макроекономічні ефекти міжнародної регіональної економічної інтеграції: світова практика та виклики для України / Н. Федірко, А. Константинова // Міжнародна економічна політика. - 2015. - № 1 (22). - С. 155-179.

10. Череп А. В. Теоретичні основи економічної інтеграції / А. В. Череп, Н. В. Павленко // Економічний простір. - 2012. - № 68. - С. 16-28.

11. Макаренко Т. Є. Асиметричний розвиток інтеграційних об'єднань в умовах глобальних трансформацій / Т. Є. Макаренко // Економічний часопис. - XXI. - 2012. - № 7-8. - С. 16-18.

12. Інформаційний сайт "Світова економіка" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ereport.ru/>.

13. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.rcap.cd>.

14. Офіційний сайт Міжнародної організації праці [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>.

15. Інформаційний сайт "Центр гуманітарних технологій" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://gtmarket.ru/ratings/human-development-index/human-development-index-info>.

16. Офіційний сайт МЕРКОСУР [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.mercosur.int/>.

17. Інформаційний сайт країн-членів НАФТА [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.naftanow.org/results/default_en.asp.

Шамборовский Григорий,

кандидат экономических наук, доцент кафедры международных экономических отношений Львовского национального университета имени Ивана Франко, г. Львов

АНАЛИЗ ВЗАИМОСВЯЗИ СТЕПЕНИ ИНТЕГРИРОВАННОСТИ С РОСТОМ БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В СТРАНАХ - ЧЛЕНАХ ЕС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР

В статье исследованы особенности развития интеграционных объединений на примере ЕС, НАФТА, АСЕАН, МЕРКОСУР. Проанализировано влияние процессов международной экономической интеграции на показатели валового внутреннего продукта, занятости и доходов населения стран-участниц. Определена зависимость интеграционных эффектов от этапов интеграции и уровня экономического развития интегрирующихся стран.

Ключевые слова: зона свободной торговли; таможенный союз; экономический союз; региональная интеграция; интеграционные объединения; валовой внутренний продукт; уровень доходов; НАФТА; ЕС; АСЕАН; МЕРКОСУР.

Shamborovskiy Grygoriy,

PhD in Economics, Associate professor of Department of International Economic Relations,
Ivan Franko National University of Lviv

ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP DEGREE OF INTEGRATION WITH THE GROWTH OF WELFARE IN THE COUNTRIES - MEMBERS EU, NAFTA, ASEAN, MERCOSUR

Modern world economy includes more than one hundred regional trade agreements in place and number that is continuously evolving. Recently some countries reconfigure their economic and political interests and priorities to protectionism. From another side, the expansion of the World Trade Organization has created side agreements with other regional groups leading to a web of trade agreements and understandings.

The article is considered the features of integration agreements on the example of the EU, NAFTA, ASEAN and Mercosur. The influence of the process of international economic integration on the gross domestic product, employment and incomes of participating countries is examined. It defines dependence of the effects of integration on stages of integration and economic development of members' countries.

It is determined that regional integration is changing welfare of population on macro and micro levels. It is defined the degree of integration depends upon the willingness and commitment of independent sovereign states to share their sovereignty. Deep integration that focuses on regulating the business environment in a more general sense is faced with many difficulties.

Keywords: free-trade zone; Customs Union; Economic Union; regional integration; integration associations; gross domestic product; income levels; NAFTA; EU; ASEAN; MERCOSUR.

REFERENCES

1. Balassa, B. (1994), The theory of Economic Integration: An Introduction, in: *The European Union. Part 2*, Macmillan Education UK, 125-137. doi: 10.1007/978-1-349-23984-9_15
2. Viner, J. (2014), *The Customs Union Issue*, Oxford University Press, Oxford; New York, 198 p. doi: 10.1093/acprof:osobl/9780199756124.001.0001
3. Ching, Stephen and Devereux, Michael B. (2000), Risk Sharing and the Theory of Optimal Currency Areas: A Re-Examination of Mundell 1973, *HKIMR Working Papers*, No. 8/2000. doi: 10.2139/ssrn.1009489
4. Filipenko, A. S. (2007), *Global forms of Economic Development: History and Modernity*, Znannia, Kyiv, 670 p. (ukr).
5. Puzanov, I. I. (2002), *Formation of the Terms of Trade of Ukraine*, Publishing Center «Kyiv University», Kyiv, 367 p. (ukr).
6. Shnyrkov, O. I. (2005), *Trade Policy of the EU*, Publishing Center «Kyiv University», Kyiv, 152 p. (ukr).
7. Burakovskiy, I. and Khandrikh, L. and Hoffmann, L. (2003), *Ukraine's WTO Accession: Challenge for Domestic Economic Reforms*, Kyiv, 290 p. (ukr).
8. Samosonok, L. M. (2012), Dynamics of population income and employment in country-members of regional integration blocs, *Aktualni problemy ekonomiky [Actual Problems of Economics]*, № 10 (136), 15-20 (ukr).
9. Fedirko, N. and Konstantinova, A. (2015), Macroeconomic effects of international regional economic integration: Global practice and challenges for Ukraine, *Mizhnarodna ekonomichna polityka [International economic policy]*, № 1 (22), 155-179 (ukr).
10. Cherep, A. V. and Pavlenko, N. V. (2012), Theoretical foundations of economic integration, *Ekonomichniy Prostir*, № 68, 16-28 (ukr).
11. Makarenko, T. E. (2012), Asymmetric development of integration associations in a global transformation, *Ekonomichniy chasopys [Economic Annals-XXI]*, № 7-8, 16-18 (ukr).
12. Information website «World Economy», available at: <http://www.ereport.ru/> (rus).
13. Official website of the World Bank, available at: <http://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.pcap.cd> (engl).
14. Official website of the International Labour Organization, available at: <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm> (engl).
15. Information website «Centre of Humanitarian Technologies», available at: <http://gtmarket.ru/ratings/human-development-index/human-development-index-info> (rus).
16. Official website of MERCOSUR, available at: <http://www.mercosur.int/> (esp).
17. Information website NAFTA member countries, available at: http://www.naftanow.org/results/default_en.asp (engl).

© Шамборовський Григорій
Надійшла до редакції 07.10.2016